

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH D. CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH A. FILLETTI**

Seduta ta' l-4 ta' Novembru, 2005

Appell Civili Numru. 189/1993/1

Mario Zammit

v.

Maria Dolores sive Doris Zammit

Il-Qorti:

I. PRELIMINARI

1. Dan huwa appell li qieghed isir mill-konvenuta minn sentenza moghtija mill-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja) fit-

28 ta' Ottubru 2004, li biha l-kawza ta' separazzjoni personali bejn il-kontendenti konjugi Zammit giet deciza bil-mod kif se jinghad aktar tard f'din is-sentenza.

2. Bl-att tac-citazzjoni tieghu ipprezentat fis-17 ta' Frar 1993, l-attur wara li *inter alia* ippremetta li l-konvenuta rrendiet ruhha hatja versu l-attur ta' adulterju, ingurji gravi u mohqrija b'mod li z-zwieg taghhom tfarrak irrimedjabilment, talab lill-ewwel Qorti li:

1. Tippronunzja s-sentenza personali bejna u bejn l-attur;

2. Tiddikkjara u tiddeciedi li l-konvenuta ddekadiet mid-dritt taghha ghall-allimenti skond il-ligi;

3. Tordna li l-attur ikollu access xieraq ghal binhom Francis Saviour;

4. Tapplika fil-konfront tal-konvenuta l-effetti ta' l-Artikoli 48, 49 u 50 tal-Kodici Civili sa fejn dawn huma applikabbli;

5. Tordna x-xoljiment tal-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn il-partijiet u tassenja lill-partijiet dawk il-porzjonijiet li jisthoqilhom fid-dawl tat-talbiet precedenti.

Bl-ispejjez.

3. Il-konvenuta eccipiet:

1. Illi mhux minnu li hija rrendiet ruhha hatja ta' adulterju eccessi, sevizzji u ingurji gravi, anzi kien l-attur li kkommetta adulterju, eccessi, sevizzji u ingurji gravi u kien huwa l-persuna responsabbli ghas-separazzjoni bejniethom;

2. Illi ghalhekk hija m'ghandhiex tiddekadi mid-dritt taghha ghall-manteniment;

3. Illi ghar-rigward ir-raba' u l-hames talba, il-likwidazzjoni u x-xoljiment tal-komunjoni ta' l-akkwisti ghandu jsir b'mod li l-attur jigi penalizzat stante l-adulterju minnu kommess.

4. Bis-sentenza taghha moghtija fit-28 ta' Ottubru 2004 l-ewwel Onorabbli Qorti, wara li tat dettaljament ir-ragunijiet li a bazi taghhom waslet ghall-konkluzjonijiet taghha, iddecidiet il-kawza kif ser jinghad:

“Illi ghalhekk din il-Qorti ghal dawn il-motivi qeghda **taqta' u tiddeciedi** din il-kawza billi filwaqt li tilqa' *in parte* t-tieni eccezzjoni tal-konvenuta u tichad il-kumpliment ta' l-eccezzjonijiet in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompattibbli ma' dak hawn deciz, **tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tielet talba ta' l-attur u tilqa' t-talbiet l-ohra ta' l-attur** u dan biss fis-sens hawn deciz, u dan billi:-

1. Taqta' u tiddeciedi l-kawza biss fis-sens li fl-ewwel lok, qed tigi ppronunzjata l-firda personali bejn il-kontendenti u dan billi qed jigi ddikjarat li mill-provi prodotti jirrizulta ampjament illi z-zwieg tkisser principalment minhabba s-sevizzi li l-attur kien jipprattika fil-konfront tal-konvenuta u *in linea* sussidjarja, dan iz-zwieg tkisser irrimedjabbilment minhabba adulterju kommissa miz-zewg partijiet wara li bdew jghixu separatament.

2. Tilqa' t-tieni talba u tiddikjara illi l-konvenuta iddekadiet mid-dritt taghha li tesigi manteniment minghand l-attur u dan minhabba l-adulterju kommiss minnha; fl-istess waqt tiddikjara li l-attur iddekada mid-dritt ta' manteniment kontra l-attrici u f'dan il-kuntest din il-Qorti qed tapplika kontra l-partijiet id-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 48 in toto**.

3. Tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tielet talba ta' l-attur ghar-rigward ta' access ghall-minuri, Francis Saviour, *stante* li illum dan huwa maggorenni;

4. Tilqa' ir-raba' talba ta' l-attur b'dan izda illi l-Qorti qeghda tiddikjara li qed tapplika kontra z-zewg partijiet fil-kawza d-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 48 tal-Kap 16** fl-intier taghom.

5. Tilqa' l-hames talba ta' l-attur u tordna li l-komunjoni ta' l-akkwisti giet xolta b'effett mid-data ta' l-14 ta' Dicembru 1992.

Illi dwar il-likwidazzjoni u assenjazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti din il-Qorti *arbitro boni viri* tassenja lill-attur, ir-*refrigerator*, il-*cooker*, il-karozzi Escort u Cortina 20, jew

liema minnhom ghadha tezisti, l-*cupboards* tal-kcina, l-ghamara tal-kamra ta' l-ikel, l-ghamara ta' l-intrata (sottospecchio u zewg siggijiet, erba' inkwadri, kolonna u fanal); il-linfa tas-salott; *television* tal-kulur bil-mejda; *video cassette player* u *recorder*; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxitraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg liema oggetti ma gewx indikati individwalment); u l-kirja tal-garaxx (indirizz mhux indikat mill-partijiet) u l-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, H/E, Zabbar;

Illi min-naha l-ohra l-konvenuta qed tigi assenjata l-oggetti tad-deheb, l-ghamara tas-salott (sufan, zewg pultruni, zewg '*lady-chairs*' u tavolina zghira), l-ghamara tal-kamra tas-sodda (sodda, twaletta, gwardarobba, zewg komodini, *tallboy*, gredenza, zewg siggijiet u banketta); l-ghamara tal-kamra tat-tfal (zewg sodod, gwardarobba, gredenza u zewg komodini bil-unit); il-linfa tal-*main bedroom*; *television black and white*; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxitraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg, li kif spjegat hawn fuq ma gewx indikati individwalment).

Illi *stante* li jirrizulta illi t-tort principali ghat-tfarrik ta' dan iz-zwieg kien imputabbli lill-attur, allura huwa ghandu jbati l-ispejjez kollha tal-kawza.

Illi *inoltre* minhabba li l-partijiet abbuzaw mill-proceduri quddiem din il-Qorti u dan huwa rifless kemm mill-mod li gew esebiti diversi dokumenti bla bzonn, u bil-mod kif il-partijiet irregolaw il-gbir tal-provi u kif ukoll minhabba n-nuqqas ta' kull parti f'din il-kawza li tressaq il-provi taghha fi zmien ragonevoli u fit-termini ndikati mill-Qorti, tant li jirrizulta mill-verbali quddiem il-Qorti diversament presjeduta, u kif anke rraportat il-Perit Legali lill-istess Qorti, li nzammu diversi seduti izda provi ma tressqux mill-partijiet, b'dan li jirrizulta bla ebda dubju li z-zewg partijiet tawwlu l-proceduri bla bzonn anke minhabba l-pika esegerata taghhom, din il-Qorti b'applikazzjoni tal-**paragrafu 10 ta' l-Iskeda "A" tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta** tordna lill-attur ihallas is-somma ta' erba' mitt lira Maltija (Lm400) bhala spejjez addizzjonali fir-Registru tal-

Qorti, u min-naha l-oħra, lill-konvenuta thallas is-somma ta' mitejn lira Maltija (Lm200) ukoll bhala spejjez addizzjonali fir-Registru tal-Qorti, liema hlasijet ghandhom isiru minn kull parti fi zmien tlettin (30) gurnata mid-data ta' din is-sentenza.”

5. Il-konsiderazzjonijiet kollha migjuba 'l quddiem mill-ewwel Onorabli Qorti biex waslet ghall-imsemmija decizjoni tagħha sejrjn jigu riprodotti ma' l-odjerna sentenza bhala appendici biex jiffurmaw parti integrali minnha.

II. L-APPELL

6. Il-konvenuta resqet appell minn din is-sentenza fis-17 ta' Novembru 2004. Fil-paragrafu 4 tar-rikors ta' l-appell tagħha, l-appellanti spjegat li l-appell tagħha kien limitat ghal zewg punti decizi fis-sentenza appellata u cioe` ghal dik il-parti fejn l-ewwel Onorabli Qorti iddecidiet li tassinja il-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, Housing Estate, Zabbar lill-attur appellat kif ukoll ghal dik il-parti fejn il-konvenuta giet kundannata thallas spejjez addizzjonali b'applikazzjoni tal-paragrafu 10 ta' L-iskeda A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta. Dawn iz-zewg aggravji gew dettaljatament spjegati minnha fil-paragrafu 5 tar-rikors ta' l-appell tagħha. Nonostante li l-appellanti ddikjarat li l-appell tagħha kien qieghed jigi limitat ghall-imsemmija zewg punti pero` fil-parti konkludenti tar-rikors ta' l-appell tagħha hija ntavolat talba lil din il-Qorti ferm aktar wiesa. In fatti hija talbet li din il-Qorti joghogobha tvarja u tbiddel is-sentenza appellata:

“...fis-sens illi tvarja ll-ewwel talba fis-sens illi fil-waqt li tippronunzja l-firda personali bejn il-kontendenti jigi dikjarat u deciz illi z-zwieg tagħhom unikament tkisser minhabba s-sevizzi ta' l-attur appellat u l-adulterju kommess minnu; tvarja t-tieni talba fis-sens illi jigi deciz u dikjarat illi l-appellanta qeghdha tiddekadi mid-dritt ta' manteniment unikament peress li l-appellat jircievi l-pensjoni ta' l-invalidata`; tikkonferma dik il-parti tas-sentenza relattiva ghat-tielet talba; tvarja r-raba' talba fis-sens illi kontra l-konvenuta appellanta ma tigix applikat l-Artikolu 48 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta u tvarja l-hames talba fis-sens illi l-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11,

Triq il-Gilju, Housing Estate, Zabbar tigi assenjata esklussivament lill-appellanta u liz-zewgt itfal taghhom bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-attur appellat.”

7. L-attur appellat ma ressaq ebda risposta ta' appell biex jikkontesta bil-kitba l-appell ta' l-appellanti. Wisq inqas ma pprezenta ebda appell incidentali. Madanakollu, huwa kkontesta l-appell ghaliex fl-udjenza ta' l-20 ta' Gunju 2005 l-appellat deher personalment u kien assistit mid-difensur tieghu. Dak in-nhar il-Qorti semghet it-trattazzjoni taz-zewg difensuri tal-partijiet u inoltre gie verbalizzat li l-partijiet kienu jaqblu li llum it-tfal tal-kontendenti kienu t-tnejn maggorenni, kienu it-tnejn mizzewgin u kollha qeghdin fid-dar martimonjali taghhom.

III. KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

8. L-appellanti qeghdha tilmenta li l-ewwel Qorti kienet ingusta maghha ghaliex nonostante li iddikjarat li z-zwieg tkisser principalment minhabba s-sevizzi li l-attur kien jipprattika fil-konfront tal-konvenuta, madanakollu l-ewwel Qorti assenjat il-kirja tad-dar matrimonjali lill-attur appellat. L-appellanti spjegat li s-sentenza appellata inkorporat fiha s-segweni zewg konkluzjonijiet tal-perit legali cioe` li mill-provi prodotti irrizulta li:

“a] Iz-zwieg tal-kontendenti tikisser irrimedjabbilment peress li l-attur beda jhares lejn martu l-konvenuta bhala oggett sesswali biss u jabbuzaha sesswalment.

b] Ir-relazzjoni interpersonali bejn il-kontendenti saret inezistenti, filwaqt li kienu frekwenti l-episodji ta' vjolenza fizika u psikologika u ta' abbuzi sesswali da parti ta' l-attur fil-konfront tal-konvenuta tant li l-hajja flimkien saret impossibbli u l-konvenuta kienet kostretta titlaq mid-dar konjugali kemm-il darba minhabba l-agir ta' l-attur.”

9. L-appellanti issottomettiet li l-ewwel Qorti qablet mal-perit legali ghaliex fis-sentenza appellata jinghad li l-attur beda jitlob mill-konvenuta certi intimitajiet li kienu qeghdin idejqu bil-kbir lill-konvenuta li kienet qeghdha thossha offiza u li ggeneraw fiha ezacerbazzjoni u averzjoni profonda kontra zewgha l-attur. Il-Qorti qalet li dawn

kienu sevizzi kommessi mill-attur fil-konfront ta' martu l-konvenuta.

10. L-appellanti issottomettiet li s-sentenza appellata kienet kemm xejn kontradittorja fil-konkluzjoni taghha meta assenjat il-kirja tad-dar matrimonjali lill-attur. L-appellanti ziedet tghid hekk:

“.... kif jista' wiehed jghid li s-sentenza appellata hija korretta meta wiehed jaqra li l-appellanti ma kellha ebda htija ghat-thassir taz-zwieg izda mbaghad fl-istess sentenza tigi mciahda milli tidhol fid-dar matrimonjali taghha jigifieri l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, Housing Estate, Zabbar u tithalla mill-ewwel Qorti tibqa' tghix ma' ommha flimkien maz-zewg uliedha.....?”

11. L-appellat, fit-trattazzjoni orali maghmula mid-difensur tieghu, issottometta li z-zewgt itfal tal-partijiet kienu mizzewgin u kellhom ir-residenza taghhom. Zied jghid li jekk huwa jigi mkecci mill-appartament fejn qed joqghod, martu l-appellanti tkun qeghdha tigi privileggjata ghax tkun qed tghix fl-istess appartament flimkien mal-*partner* taghha. Id-difensur ta' l-appellant irrifera ghan-nota ta' sottomissjonijiet li kienet giet prezentata quddiem l-ewwel Qorti u li tinsab a fol. 307 *et sequitur* tal-process.

12. L-ewwel Qorti sabet illi z-zwieg bejn il-kontendenti tkisser principalment minhabba sevizzi li l-attur kien jipprattika fil-konfront tal-konvenuta u in linea sussedjarja, l-istess zwieg tkisser irrimedjabbilment minhabba adulterju kommess miz-zewg partijiet wara li huma bdew jghixu separatament. Il-Qorti tinnota li l-attur appellat ma ressaq ebda appell, jew appell accidentali, dwar il-konkluzjoni li waslet ghalha l-ewwel Qorti li z-zwieg tkisser principalment minhabba r-responsabbilita` tieghu. Din id-decizjoni ta' l-ewwel Qorti ghalhekk ghaddiet in gudikat. In oltre ghandu jinghad li l-ewwel Qorti sabet li z-zewg partijiet qeghdin jikkoabitaw separatament ma' terzi persuni tas-sess oppost. Ghandu jinghad ukoll li l-ewwel Qorti ma irrizultalhiex pruvat li l-konvenuta kienet adultera qabel ma hija telqet mid-dar matrimonjali u lanqas ma rrizulta li l-attur kien adulteru qabel ma l-konvenuta telqet mill-istess dar konjugali.

13. Fid-dawl ta' dawn il-konkluzjonijiet ta' l-ewwel Qorti, liema konkluzjonijiet huma kondivizi minn din il-Qorti, jirrizulta li l-kawza principali tat-tkissir taz-zwieg kienet gejjja minn nuqqasijiet attribwibbli lill-attur appellat. Raggjunta din il-konkluzjoni, tqum il-mistoqsija: kienet haga gusta li l-attur appellat jigi assenjat il-kirja tar-residenza matrimonjali? Il-konvenuta qeghdha ssostni f'dan l-aggravju li meta l-ewwel Qorti assenjat il-kirja lill-attur, hija ghamlet ingustizzja kbira maghha, filwaqt li min-naha l-oħra li l-attur qed isostni li din id-decizjoni ta' l-ewwel Qorti kienet wahda korretta u gusta fic-cirkostanzi.

14. Din il-Qorti ezaminat il-provi akkwiziti fil-process biex tasal għall-konkluzjoni tagħha dwar dan l-aspett tal-kawza u ma sabitx xi raguni verament valida u tajba għaliex l-ewwel Qorti kellha tassinja l-kirja in kwistjoni lill-attur. Konsegwentement l-ewwel aggravju ta' l-appellanti qieghed jintlaqa' ladarba jirrizulta li l-attur huwa principalment hati tal-firda.

15. It-tieni aggravju ta' l-appellanti jirrigwarda l-imposizzjoni da parti ta' l-ewwel Onorabbli Qorti għall-ispejjez addizzjonali skond il-paragrafu 10 ta' l-iskeda A tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta. L-appellanti qeghda ssostni li l-ewwel Qorti kienet ingusta maghha għaliex id-dewmien tal-proceduri kien gej unikament da parti ta' l-attur appellat li dejjem ipprova jtawwal dawn il-proceduri.

16. Il-Qorti tinnota illi l-provvediment li tat l-ewwel Qorti dwar dawn l-ispejjez addizzjonali ma kienx appellabbli fi zmien meta gie intavolat ir-rikors ta' l-appell in kwistjoni cioe` fis-17 ta' Novembru 2004. Il-legislatur ipprovda għall-possibilita` ta' appell minn provvediment bhal dan bis-sahha ta' l-avviz legali 277/05 pubblikat fid-29 ta' Lulju tas-sena kurrenti, liema disposizzjoni kellha tkun b'effett mill-1 ta' Awwissu ta' din is-sena. Isegwi allura illi dan l-aggravju ma jistax jintlaqa' minn din il-Qorti billi l-appell relattiv m'huwiex ammissibli. Apparti dan, pero`, l-appellanti, permezz ta' nota guramentata prezentata fil-11 ta' Lulju 2005 cediet l-appell limitament għal dana l-aggravju.

17. Din il-Qorti diga` accennat il-fatt li nonostante li l-appellanti tghid li illimitat l-appell taghha ghaz-zewg aggravji fuq imsemmija pero` meta giet biex taghmel it-talba taghha biex din il-Qorti tirrifirma s-sentenza appellata, l-appellanti ghamlet talba ferm aktar wiesa lil din il-Qorti kif inghad fil-paragrafu 6 ta' din is-sentenza. Kif diga` intqal, hemm lok li l-ewwel aggravju ta' l-appellanti jintlaqa' liema aggravju jikkoncerna l-assenjazzjoni tal-kirja tar-residenza matrimonjali. Pero`, t-talbiet l-ohra kollha maghmula mill-appellanti fir-rikors ta' l-appell taghha m'hemmx lok li jintlaqghu ghaliex, mehuda in konsiderazzjoni l-provi akkwiziti fil-process, l-ewwel Onorabli Qorti kienet korretta fil-provvedimenti relattivi li tat.

18. Ghal dawn il-motivi:

Filwaqt li tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tat-tieni aggravju, tilqa' in parti l-appell tal-konvenuta, billi tikkonferma l-provvedimenti kollha li tat l-ewwel Onorabli Qorti fis-sentenza appellata ezattament fid-dizpositiv taghha, hlief ghal dak li jirrigwarda l-provvediment li tat dik il-Qorti in konnessjoni mal-hames talba ta' l-attur, u dan limitament billi tirrevoka dik il-parti fejn il-kirja ta' l'appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, Housing Estate, Zabbar giet assenjata lill-attur, u minflok tordna li din il-kirja ta' l-istess appartament tigi assenjata esklussivament lill-konvenuta appellanti. L-ispejjez ta' dana l-appell ghandhom jigu sopportati mill-attur appellat.

Deputat Registratur
df

APPENDICI

Ai termini tal-paragrafu 5 supra, kopja ta' silta mis-sentenza appellata moghtija mill-ewwel Onorabli Qorti fit-28 ta' Ottubru 2004, qeghdha tigi hawn annessa biex tiffirma parti integrali mill-odjerna sentenza.

'I. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi din hija kawza ta' separazzjoni u li permezz taghha l-attur qiehed jitlob li huwa jinfired minn ma' martu, l-konvenuta, minhabba adulterju, ingurji gravi u mohqrija b'mod illi z-zwieg taghhom tfarrak irrimedjabbilment. Il-konvenuta min-naha taghha cahdet li hija rrendiet ruhha hatja ta' adulterju, eccessi, sevizzji u ingurji gravi anzi takkuza lill-attur li kien hu li kkommetta adulterju, eccessi, sevizzji u ingurji gravi u li kien huwa l-persuna responsabbli ghas-separazzjoni bejniethom.

Illi l-Perit Legali, Dr. Irene Bonello fir-relazzjoni peritali taghha tasal ghas-segweni konkluzjonijiet li ser jissieltu *verbatim*:

"6.1 Mill-provi prodotti jirrizulta li:

a. Iz-zwieg tal-kontendenti tkisser irrimedjabilment peress li l-attur beda jhares lejn martu l-konvenuta bhala oggett sesswali biss u jabbuzaha sesswalment.

b. Ir-relazzjoni nterpersonali bejn il-kontendenti saret inezistenti, filwaqt li kienu frekwenti l-episodji ta' vjolenza fizika u psikologika u ta' abbuzi sesswali da parti ta' l-attur fil-konfront tal-konvenuta tant li l-hajja flimkien saret impossibbli u l-konvenuta kienet kostretta titlaq mid-dar konjugali kemm-il darba minhabba l-agir ta' l-attur.

c. Il-verzjoni moghtija mill-konvenuta hija kredibbli, hija in parte korroborrata mill-istess attur u hija sufficientement ikkonfermata mix-xhieda prodotti mill-konvenuta u mid-dokumenti esebiti minnha.

d. Huwa nteressanti li l-attur allega adulterju da parti tal-konvenuta pero` huwa ma gab l-ebda prova sabiex jissostanzja tali akkuza u in kontro-ezami l-konvenuta cahdet li kellha relazzjoni ma' ragel iehor. Irrizulta li kien l-attur, li wara li bdew dawn il-proceduri gudizzjarji, kellu relazzjoni adultera (vide affidavit tal-konvenuta tas-17 ta' Frar, 1994 u ta' bin il-kontendenti Francis Saviour Zammit tas-17 ta' Frar, 1994 esebiti fil-

kawza fl-ismijiet inversi u riprodotti supra f'paragrafi 3.4. u 3.5. pagni 13 u 14).

6.2. *Jirrizulta ghalhekk li l-ewwel talba attrici ghandha tigi milqugha, it-tieni talba attrici ghandha tigi michuda, it-tielet talba attrici ma tistax tigi kkonsidrata peress li Francis Saviour Zammit, iben il-kontendenti huwa maggorenni; ir-raba talba attrici ghandha tigi michuda; u l-hames talba attrici ghandha tigi milqugha u fir-rigward ta' l-assi formanti parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti u l-assenjazzjonijiet ta' tali assi lill-kontendenti ghandhom jigu kkonsidrati s-segwenti punti:*

a. *L-oggetti tad-deheb li qeghdin ghand il-konvenuta, skond l-affidavit ta' l-attur, guramentat minnu fit-3 ta' Ottubru 1993 ghandhom valur li jaqbez elf lira Maltija (Lm1,000) mentri fil-prospett tieghu tal-beni tal-partijiet ipprezentata b'nota tieghu tat-22 ta' Gunju 1999, l-oggetti tad-deheb inghataw il-valur ta' elfejn lira Maltija (Lm2000) minnu. Skond id-dokumenti a fol. 91 sa 94 tal-process, ipprezentati flimkien mar-risposta tal-konvenuta tal-21 ta' Lulju 1999 l-oggetti tad-deheb ghandhom valur ta' seba` mija u erba` u tmenin lira Maltija u hamsa u disghin centezmu (Lm784.95). Ghalhekk ma hemmx qbil dwar il-valur ta' l-oggetti tad-deheb.*

b. *Rigward l-ghamara, filwaqt li l-attur, fil-fuq imsemmi prospett, jghid li r-refrigerator u l-cooker inxtraw minnu qabel iz-zwieg, il-konvenuta tinkludihom bhala assi tal-komunjoni skond kif jirrizulta fl-ewwel pagna tad-dokument (vera kopja ta' ittra ta' l-avukat tal-konvenuta) a fol. 80 u 81 tal-process (li qieghed ukoll a fol. 95 u 96 tal-process), f'liema dokument skond il-konvenuta l-ghamara tas-salott u tal-kamra tas-sodda hemm indikata (eskluzza mitt lira Maltija (Lm100) cjoe` skond l-istess konvenuta kwart (1/4) mill-valur ta' l-ghamara tal-kamra tas-sodda, liema mitt lira (Lm100) gew imhallsa mill-attur) tigi ndikata bhala taghha parafernali. Il-kontendenti ma gabu l-ebda dokumenti li jipprovaw li l-oggetti in kwistjoni huma parafernali. Kwantu ghall-bqija ta' l-ghamara ndikata bhala formanti parti mill-assi tal-komunjoni, jirrizulta li l-lista moghtija mill-konvenuta hija itwal mill-lista ta' l-attur u*

hemm anke differenza fil-valuri peress li l-konvenuta taghti valuri aktar elevati minn dawk indikati mill-attur. Inoltra skond it-tieni pagna tad-dokument a fol. 80 u 81 tal-process fis-salott hemm showcase li tappartjeni lil omm l-attur, u l-linja li hemm fil-kamra tas-sodda tat-tfal tappartjeni ukoll lil omm l-attur – ghalhekk dawn iz-zewg oggetti mhux ser jigu kkonsidrati.

c. *Rigward il-karozzi, filwaqt li l-konvenuta tirriferi għaz-zewg karozzi cjoe` Escort u Cortina 20 tal-valur rispettivament ta' xi elfejn lira Maltija (Lm2,000) u xi erbat elef (Lm4,000), l-attur isemmi biss il-Cortina bhala "sekonda man ta' hdax-il sena" tal-valur ta' erba` mitt lira Maltija (Lm400). Il-kontendenti ma gabu l-ebda dokumentazzjoni dwar tali karozzi.*

d. *Il-konvenuta, fit-tieni pagna tal-fuq imsemmi dokument, a fol. 80 u 81 tal-process tinkludi bhala parti mill-komunjoni ta' l-akkwisti: "Il-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, H/E, Zabbar u il-kirja ta' garaxx" li ghalihom l-attur ma jagħmel l-ebda riferenza. Fl-istess tieni pagna ta' l-imsemmi dokument, l-Avukat tal-konvenuta kitbet: "Il-klijenta tiegħi tixtieq illi l-kirja tad-dar konjugali tinqaleb fuqha. Dan għaliex hija bhalissa qed tghix ma' ommha flimkien maz-zewgt itfal tagħha. Pero` hija m'ghandha ebda titolu u jekk tigi nieqsa ommha hi u t-tfal tal-partijiet ser jispicaw mingħajr saqaf fuq rashom. Inoltra hija għandha informazzjoni illi zewgha m'huwiex qiegħed juza d-dar regolarment, imma qiegħed jghix ma' xi hadd l-Isla. Fil-fatt hija giet infurmata illi anke marru xi ufficjali tal-Housing hemmhekk u sabu d-dar vojta. Għalhekk tixtieq li tkun tista tabita hemmhekk hija flimkien mat-tfal tal-partijiet". F'dan ir-rigward u cjoe` dwar il-kirja ta' l-appartament u garaxx il-partijiet ma sottomettew l-ebda dokumenti, pero` l-attur ma pprezenta l-ebda kontestazzjoni fir-rigward tar-rikjesta u l-argumenti ta' l-Avukat tal-konvenuta li l-kirja ta' l-appartament jinqaleb fuqha kontenuti fil-fuq imsemmi dokument.*

e. *In vista tal-punti premissi:*

Lill-attur ghandhom jigu assenjati r-refrigerator, l-cooker, l-karozzi Escort u Cortina 20, l-cupboards tal-kcina, l-ghamara tal-kamra ta' l-ikel, -ghamara ta' l-intrata (sottospecchio u zewg siggijiet, erba' nkwadri, kolonna u fanal); il-linfa tas-salott; television tal-kulur bil-mejda; video cassette player u recorder; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxtraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg liema oggetti ma gewx indikati individwalment); u l-kirja tal-garaxx (indirizz mhux indikat mill-partijiet);

Lill-konvenuta ghandhom jigu assenjati l-oggetti tad-deheb, l-ghamara tas-salott (sufan, zewg pultruni, zewg 'lady-chairs' u tavolina zghira), l-ghamara tal-kamra tas-sodda (sodda twaletta, gwardarobba, zewg komodini, tallboy, gredenza, zewg siggijiet u banketta); l-ghamara tal-kamra tat-tfal (zewg sodod, gwardarobba, gredenza u zewg komodini bil-unit); il-linfa tal-main bedroom; television black and white; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxtraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg, li kif spjegat hawn fuq ma gewx indikati individwalment); u l-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, H/E, Zabbar.

6.3. Kwantu ghat-talbiet tal-konvenuta kontenuta fil-kawza fl-ismijiet in versi, peress li bin il-kontendenti Francis Saviour Zammit huwa maggorenni ma ghandhiex tigi kkonsiderata t-talba ghall-alimenti ghalih, u inoltre sakemm l-attur jibqa fis-sitwazzjoni attwali cjoe` ta' invalidita fejn jircievi pensjoni ta' l-invalidita ta' tletin lira Maltin u sitta u hamsin centezmu (Lm30.56) fil-gimgha (liema sitwazzjoni tista tigi riveduta fil-2003 meta jsir ezami mill-Bord Mediku tad-Dipartiment tas-Sigurta Socjali) u sakemm ma jahdimx, l-ebda manteniment ma jkun dovut minnu lill-konvenuta, li da parti taghha tahdem u ghandha ntrojtu ta' circa ghoxrin lira Maltija (Lm20) fil-gimgha”.

Illi din il-Qorti sejra taghmel l-osservazzjonijiet taghha fuq il-provi kollha migjuba mill-partijiet kemm quddiem il-Perit Legali kif ukoll dawk migjuba wara li l-Perit Legali irrelatat u dan peress illi l-Qorti awtorizzat lill-istess attur

Kopja Informali ta' Sentenza

jipprezenta xi provi ulterjuri f'dak l-istadju (sottolinejar tal-Qorti).

Illi fil-kawza fl-ismijiet “**Caterina Agius vs Benedict Agius**”, deciza minn din il-Qorti fit-13 ta' Gunju 1967 inghad illi l-ligi tqiegħed bhala motivi li jiggustifikaw l-azzjoni ta' separazzjoni l-episodji saljenti tal-hajja konjugali u mhux incidenti minuri;

Illi nghad ukoll illi *"perche il coniuge offeso possa domandare la separazione contro il coniuge colpevole non e` necessario che concorrano gli eccessi, le sevizie, le minaccie, e le ingiurie gravi, ma qualunque di tale cause da sola basta, perche` sia tale da violare profondamente i riguardi della convivenza coniugale"* – (Ara f'dan is-sens is-sentenza mogħtija minn din il-Qorti kif diversament preseduta fit-12 ta' Mejju, 1925 fl-ismijiet “**Elisa Thompson vs Edward Thompson**”). Hekk ukoll jinghad fis-sentenzi rippportati fil-volum **Vol. XLVI P II p 638** meta jinghad illi *"hu bizzejjed li tikkonkorri wahda biss minnhom ghax din jekk pruvata hi bizzejjed biex tiggustifika t-talba għas-separazzjoni"* (**Vol. XLVI P II p 638**), *"purche sia tale da violare profondamente i riguardi della convivenza coniugali"* (**Vol. XXVI P II p 110**);

Illi l-attur jakkuza lill-martu l-konvenuta b'adulterju u li kien f'minhabba f'hekk illi huwa rrikorra għal dawn il-proceduri odjerni.

Illi l-**artikolu 38 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta** jghid illi *"Kull parti mizzewga tista titlob il-firda minhabba l-adulterju tal-parti l-oħra"*.

Kif tajjeb osservat din il-Qorti, kif diversament ippreseduta fis-sentenza tagħha tas-16 ta' April, 1953 fil-kawza fl-ismijiet “**Rita Spiteri v. Avukat Dr. Albert vs Grech et noe**” (Kollez. XXXVII.II.693) l-adulterju *"hija bla dubju l-kawza l-izjed gravi li għaliha l-ligi tawtorizza s-separazzjoni personali; izda, stante d-diffikulta' tal-prova, kif turi l-assenza ta' disposizzjoni legislattiva li tillimita dina l-prova, huwa ormaj pacifiku fid-dottrina u fil-gurisprudenza li l-adulterju jista' jkun pruvat per mezz ta'*

Kopja Informali ta' Sentenza

indizji u presunzjonijiet, purche' dawn ikunu gravi, precizi u konkordanti, b'mod li ma jhallu ebda dubju f'min ghandu jiggudika" (p.694).

Illi mill-provi prodotti quddiem il-Perit Legali, ma jirrizulta bl-ebda mod, lanqas remotament, illi l-konvenuta kienet adultera jew kellha relazzjoni adultera.

Illi pero`, fi stadju inoltrat hafna tal-provi u wara li l-kawza odjerna kienet diga` thalliet ghat-trattazzjoni finali wara li gie pprezentat ir-rapport peritali, l-attur intavola rikors sabiex jtella' bhala xhieda sabiex jipprova l-adulterju addebitat minnu fil-konfront tal-konvenuta lill-istess konvenuta u lil certu John Joseph Bugeja.

Illi mid-dokumenti esebiti a fol. 330 *et seq.* tal-process jirrizulta illi Joseph Bugeja huwa guvni u twieled fil-31 ta' Ottubru, 1957. Illi jirrizulta ukoll (a fol. 333 tal-process) illi dan Joseph Bugeja, biddel l-indirizz tieghu minn Misrah Gorg Mitrovich, Blokk 2, Isla ghal 62, Triq ix-Xghajra, Zabbar. Illi f'dan l-ahhar indirizz jirrizulta illi kienet tirisjedi l-konvenuta. Sussegwentement jirrizulta ukoll illi fil-21 ta' April, 2003 dan Bugeja rega` biddel l-indirizz tar-residenza tieghu ghal 57, Triq San Pietru u San Pawl, Isla.

Illi minn din il-prova, prodotta mill-attur, wara li gie ipprezentat ir-rapport tal-Perit Legali, il-Qorti hija sodisfatta illi l-konvenuta kienet effettivament qeghda tikkoabita ma' dan Joseph Bugeja.

Illi l-attrici fil-kawza fl-ismijiet inversi u cjoe` **“Maria Dolores sive Doris Zammit vs Mario Zammit”** (Citazzjoni Numru. 547/92RCP) ipprezentat affidavit taghha u ta' binha Francis Saviour Zammit. Illi minn dawn ix-xhieda jirrizulta illi l-attur kien f'zewg okkazzjonijiet ma persuna tas-sess femminili tard bil-lejl. Illi a bazi tal-premess, din il-Qorti thoss li l-prova ta' adulterju *da parte* ta' l-attur saret ukoll u f'dan is-sens din il-Qorti taqbel mal-konkluzjonijiet tal-perit legali f'dan ir-rigward.

Illi jehtieg pero`, li l-Qorti tezamina jekk l-adulterju taz-zewg partijiet u l-ingurji gravi hawn fuq imsemmija kenux

il-fatti ewlenin li wasslu ghat-tkissir taz-zwieg bejn il-kontendenti, konjugi Zammit, u fl-opinjoni ta' din il-Qorti dak li wassal ghat-thassir taz-zwieg bejn il-partijiet kien biss l-agir ta' l-attur kif premess. Ma jirrizultax pruvat illi l-konvenuta kienet adultera qabel ma hija telqet mid-dar matrimonjali u lanqas ma jirrizulta illi l-attur kien adulteru qabel l-konvenuta telqet mid-dar konjugali.

Illi fil-fatt, mill-provi prodotti jirrizulta illi fl-ewwel snin taz-zwieg taghhom, il-kontendenti, konjugi Zammit kienu jghixu hajja relattivament normali, *bl-ups and downs* li l-hajja matrimonjali iggib maghha. Sussegwentement – u wara li l-attur beda jsiefer fuq xoghol – l-istess attur beda jitlob certu affarijiet minn martu liema affarijiet kienu relatati ma' l-intimita ta' l-istess konvenuta. Dawn l-intimitajiet kienu qeghdin idejjqu bil-kbir lill-konvenuta li kienet qeghda thossha offiza u li ggeneraw fiha ezacerbazzjoni u avversjoni profonda kontra zewgha l-attur (ara f'dan is-sens is-sentenzi riportati fil-volumi **XXXI/i/200** u **XXVI/i/246**).

Illi dawn il-fatti huma s-sevizzi li titkellem dwarhom il-ligi. Illi ghalhekk din il-Qorti hija tal-fehma illi l-attur irrenda ruhhu hati lejn il-konvenuta ta' sevizzi.

Illi apparti dan kollu jidher illi l-kontendenti, konjugi Zammit ilhom jghixu 'l boghod minn xulxin sa minn qabel is-sena 1993 u allura, illum il-gurnata, wara li ghaddew mal-hdax-il (11) sena li huma ilhom jghixu ghal rashom, din il-Qorti hija tal-fehma ukoll illi dan iz-zwieg tkisser irrimedjabbilment ukoll minhabba dan il-fatt ta' allontananza.

Illi l-attur fic-citazzjoni minnu intavolata, talab lill-Qorti sabiex tiddikjara illi l-konvenuta iddekadiet mid-dritt taghha li tesigi manteniment minghandu.

Illi l-artikolu 48 (1) (d) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta jstipula illi:

48. (1) *Il-parti, ir-ragel jew il-mara, illi tkun il-htija tal-firda ghal wahda mir-ragunijiet imsemmijin fl-artikoli 38 (adulterju) u 41 (abbandun) titef –*

(d) il-jedd li iggieghel lill-parti l-ohra, f'kull kaz, li taghtiha l-manteniment bis-sahha ta' l-obbligu li jitnissel miz-zwieg.

Illi kif diga` qalet il-Qorti aktar 'il fuq, hija qeghda ssib lill-konvenuta hatja ta' adulterju, minkejja l-fatt li dan l-adulterju ma kienx il-htija principali ghat-tkissir taz-zwieg. Illi *in vista* ta' din id-dikjarazzjoni, allura, l-konvenuta tilfet kull dritt li seta' kellha sabiex hija tkun tista' tesigi manteniment minghand l-attur.

Illi dwar it-tfal tal-kontendenti u cjoe` Adrian u Francis Saviour, jirrizulta illi dawn illum huma t-tnejn maggorenni u allura ma hemmx ghalfejn il-Qorti tinoltra ruhha dwar il-kura u l-kustodja taghhom u l-eventwali access ghalihom.

Illi jifdal x'jigi deciz, x'ser jigri mill-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn il-partijiet. Il-konvenuta esebiet permezz ta' nota datata 30 ta' April 1999 ittra mibghuta mill-konsulent legali taghha, Dr. Katrine Vella. Din l-ittra kienet inkitbet lill-konsulent legali ta' l-attur fit-3 ta' Mejju 1995 (fol. 79 tal-process).

Illi l-attur permezz ta' nota ipprezentata fit-22 ta' Gunju 1999 indika l-konsistenza tal-komunjoni ta' l-akkwisti (fol. 84 tal-process). Il-konvenuta pprezentat ir-risposta relattiva ghal din in-nota fil-21 ta' Lulju, 1999 (fol. 90 tal-process).

Illi apparti dan kollu, fis-seduta mizmuma quddiem il-Qorti nhar is-27 ta' Mejju, 2004 Dr. Noel Camilleri ghall-konvenuta – li kienet prezenti – iddikjara illi l-attur jinsab fuq *invalidity pension*, li t-tfal huma llum maggorenni u li l-kwistjoni kollha hija fuq id-dar matrimonjali.

Illi ghalhekk il-Qorti sejra ghar-rigward tax-xoljiment tal-komunjoni ta' l-akkwisti u f'dan is-sens din il-Qorti qed tadotta kwazi l-konkluzjonijiet tal-Perit Legali f'dan ir-rigward b'certu differenzi li ser jirrizultaw f'din l-

assenjazzjoni u ghalhekk *in vista* tal-premess din il-Qorti *arbitrio boni viri* tordna li jigu assenjati lill-attur ir-*refrigerator*, il-*cooker*, il-karozzi Escort u Cortina 20, il-*cupboards* tal-kcina, l-ghamara tal-kamra ta' l-ikel, l-ghamara ta' l-intrata (sottospecchio u zewg siggijiet, erba' inkwadri, kolonna u fanal); il-linfa tas-salott; *television* tal-kulur bil-mejda; *video cassette player* u *recorder*; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxtraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg liema oggetti ma gewx indikati ndividwalment); u l-kirja tal-garaxx (indirizz mhux indikat mill-partijiet) u l-kirja ta' l-appartament Block E, Flat 11, Triq il-Gilju, H/E, Zabbar;

Illi min-naha l-ohra l-konvenuta qed tigi assenjata l-oggetti tad-deheb, l-ghamara tas-salott (sufan, zewg pultruni, zewg '*lady-chairs*' u tavolina zghira), l-ghamara tal-kamra tas-sodda (sodda, twaletta, gwardarobba, zewg komodini, *tallboy*, gredenza, zewg siggijiet u banketta); l-ghamara tal-kamra tat-tfal (zewg sodod, gwardarobba, gredenza u zewg komodini bil-unit); il-linfa tal-*main bedroom*; *television black and white*; wiehed miz-zewg radios; nofs (1/2) l-affarijiet li jzejnu d-dar (li nxtraw fiz-zwieg u rigali tat-tieg, li kif spjegat hawn fuq ma gewx indikati individwalment).

Illi dwar id-dar matrimonjali jinghad li l-Qorti hadet din id-decizjoni peress li "*in extremis*" gie ppruvat l-adulterju da parti tal-konvenuta fil-konfront ta' l-attur. Illi minhabba dan il-fatt il-Qorti hija tal-fehma illi l-kirja tad-dar matrimonjali kif ukoll il-kirja tal-garaxx ghandhom jigu assenjati lill-attur. Dan qieghed jinghad minghajr ma titnaqqas l-importanza tad-dikjarazzjoni maghmula mill-Qorti, illi l-htija principali tat-tfarrik ta' dan iz-zwieg hija ta' l-attur, pero` fir-rigward ta' dan ukoll ser jinghad izjed l-isfel fir-rigward tal-kap ta' l-ispejjez."

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----